

PSİKOTİK BOZUKLUKLARDA PERİFERAL BİYOBELİRTEÇLER İLE BİLİŞSEL FONKSİYONLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Beyazıt Garip¹

¹*Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*

Giriş: Şizofrenide bilişsel bozulmalar, hastalığın temel klinik özelliklerinden biri olup işlevselliği belirgin şekilde etkilemektedir. Son dönemde inflamasyonun bu bozulmalardaki rolü üzerine artan kanıtlar dikkat çekmektedir. Özellikle nötrofil-lenfosit oranı (NLR), monosit-lenfosit oranı (MLR) ve trombosit-lenfosit oranı (PLR) gibi periferik inflamatuar belirteçlerin bilişsel işlevlerle ilişkili olabileceği öne sürülmektedir. Bu çalışmada, şizofreni hastalarında bu belirteçlerle bilişsel performans arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yöntemler: Çalışmaya, DSM-5-TR tanı kriterlerine göre değerlendirilen 41 şizofreni hastası ile 49 sağlıklı kontrol olmak üzere toplam 90 katılımcı dâhil edilmiştir. Bilişsel işlevler; Wisconsin Kart Eşleme Testi (WKET), İz Sürme Testi A ve B (TMT-A, TMT-B) ile Sözel Akıcılık Testi'nin semantik (VF-S) ve fonetik (VF-P) alt testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Tüm değerlendirmeler, standart protokol doğrultusunda ve bilgilendirilmiş onam alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 30.04.2020 tarih ve E1/465/2020 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sonuçlar: TMT-B hariç tüm bilişsel testlerde, şizofreni grubunun sağlıklı kontrollere kıyasla anlamlı derecede düşük performans gösterdiği saptanmıştır ($p < 0.05$). İnflamatuar belirteçlerden yalnızca monosit sayısı ve MLR, hasta grubunda kontrol

grubuna göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p < 0.001$). Hastalarda NLR ile VF-S ($r=0.46$, $p=0.017$), MLR ile WKET-toplam hata ($r=0.35$, $p=0.031$), trombosit sayısı ile TMT-A süresi ($r=0.44$, $p=0.023$), klorpromazin dozu ile WKET-toplam hata ($r=0.35$, $p=0.026$) arasında pozitif korelasyonlar belirlenmiştir. Çoklu regresyon analizinde, VF-S varyansının %51'i cinsiyet ($B=2.67$), nötrofil ($\beta=-2.26$), lenfosit ($\beta=-1.65$), NLR ($\beta=1.22$), PLR ($\beta=-0.41$) ve klorpromazin dozu ($\beta=-0.24$) ile açıklandı [$F(6,18)=5.168$; $p=0.003$]. WKET-toplam hata varyansının %23.8'i cinsiyet ($B=4.79$), monosit ($\beta=0.56$), trombosit ($\beta=1.91$), NLR ($\beta=1.71$), PLR ($\beta=-1.96$) ve klorpromazin dozu ($\beta=-0.22$) ile ilişkili bulunmuştur [$F(6,26)=2.664$; $p=0.038$].

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmada, şizofreni hastalarında bilişsel işlevlerde bozulmanın bazı periferik inflamatuar belirteçlerle anlamlı ilişkileri olduğu saptanmıştır. Özellikle NLR, MLR ve trombosit sayısının bilişsel performansla korelasyonu, inflamasyonun şizofrenide bilişsel disfonksiyondaki rolünü desteklemektedir. Ayrıca, klorpromazin dozu, lenfosit ve cinsiyet gibi faktörlerin de bilişsel işlevler üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir. Bulgular, inflamasyonun şizofrenide bilişsel işlevlerin bozulmasında rol oynayabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, bilişsel işlevler, nötrofil lenfosit oranı (NLR) inflamasyon, biyobelirteçler